

sedanjih težkoč zelo zadovoljiv; izredno nizka cena opozarja, da je mojstrsko delo izšlo ob mecenstvu zagrebške akademije znanosti — ob mecenstvu, ki izvira iz plemenite volje: ponesti prosveto med širše in širše kroge jugoslovanskega naroda!

Ferd. Seidl.

Meštrović o bodočih nalogah Jugoslavije. „Jugoslovenska demokratska liga“ (Ženeva, 1919) prinaša v prvi številki svojega prvega letnika sledeči Meštrovićev članek: „Ustvaritev jugoslovanske države je največje delo, kar jih je naš narod doslej dovršil. Umetniki in književniki so ga že davno pripravljali. Drugi naj presodijo, v koliki meri. Sedaj se mi zdi, da je prišla vrsta na znanstvenike. Umetniki morajo dajati ustvarjajoči polet, miselci pa morajo konstruirati. Sedaj je treba hitro zidati. Zidati novo skupno življenje in lastno jugoslovansko kulturo: z besedo, ki bo prihajala iz naše duše in imela zvok naših pljuč. Tako bomo na najboljši način ustregli sebi in človeštvu.

Ne ozirajmo se, odkod prihajamo, ampak glejmo, kam gremo. Pot, ki smo jo prehodili, je za nami. Mislimo na to, kaj bo jutri. Škropimo za seboj z blagoslovljeno vodo, pred seboj pa nosimo luč! Pokojnim blagoslovljeno vodo in večni spomin, bodočim ogenj in življenje! Da, tudi otroke je treba vaditi, da se ne bodo bali ognja, ker bodo kmalu z ognjem krščeni. Vse bodoče pokolenje bo ena sama velika vojska, vojska, ki bo šla naprej in pogazila zemljo in grobove v njej. V tej vojski bodo vsi enaki, ki bodo stopali z istim korakom. — Gorje bojazljivim in onim, ki se bodo ozirali po grobeh in kosteh, ker bodo sami pogaženi v zemljo.

Na bodoči zemlji ne bo niti pašnikov, niti lovišč, pred vsem pa ne bo na njej grobov. Vse se bo spremenilo v njivo in vinograd, ker bodoča vojska ne bo poznala niti lačnih, niti prosjakov, niti miloščine. Tej vojski ne bo sledil nikak trén. Za skupno mizo bo moral vsak prinesiti sam s seboj svoj kruh in svoje vino. Pri tej mizi ne bo mesta za one, ki bodo prišli praznih rok. Zato orjimo in sejajmo, da bo tudi naša žetev pravočasno zrela.

Ne pozabimo tudi na vinograd, zakaj dokler bodo ljudje, se bodo znamenovali in po njihovem znamenju se bodo spoznavali in klicali. Kakor doslej, bodo tudi poslej še poleg dni tudi noči, vojska pa mora iti tudi v temi naprej in zato mora imeti vsak oddelek svojo bakljo, ki mu bo razsvetljevala pot in ga varovala, da se ne bo izgubil iz narodne vojske. Naša baklja so nam bile doslej naše akademije, univerze, narodne šole, muzeji, gledališča, književne družbe, listi in časopisi. Odtod nam bo luč prihajala tudi poslej. Ampak naša vojska se je povečala in se razširila v celo veliko armado. Zato je treba, da od vseh strani prinašamo ognja za to veliko bakljo, da bo tem svetlejša in tem zanesljivejša vodnica pri nadaljnih korakih naše velike armade.

Našo njivo smo doslej orali v raznih smereh in večkrat se je zgodilo, da so voli vlekli vsak na svojo stran, kar je oviralo setev, da ni mogla vzkaliti, ostale pa so tudi prazne lehe, na katerih ni bilo nobene žetve. Naša njiva je sedaj ena, na kateri se bo oralo vse, da ob času povodnji ne bodo ostajale mlake, ki bi ovirale setev; toda vsa zemlja se bo orala v eni smeri, plotov in mej ne bo, ker je treba, da se vsaka brazda poseje s plodnim zrnem.

Naša preteklost so trije grobovi, iz katerih moramo vzdigniti vse tri ostanke z vsemi njihovimi koščicami in jih prenesti v našo prestolno cerkev in jih pokopati pod glavnim oltarjem in jim prižgati večno luč, luč splošnega

spoštovanja in simbol ujedinjene svetinje. Tako se bomo vsi klanjali in molili pred eno svetinjo in vsi eni luči prilivali olje naših najplemenitejših oljk.

Naša nova Akademija se mora razrasti ne samo v širino, ampak tudi na višino. Ona je vrec, iz katerega mora piti ves naš narod, zato mora biti čista in zdrava. Njeno korito mora biti snažno, ker njen nevidni šum lahko slušajo oni, ki so se napili, pri izviru pa mora biti dovolj prostora, da se bodo lahko napili vsi, ki so žejni.

Doslej je delala, kolikor je mogla, na to, kar smo dosegli, ko smo prišli do svoje domovine; toda odslej je njena skrb, da se pobriga za domovino naše dece, za domovino bodočega človeka, ki bo imel druge poglede in vidike. To bodi naše rodoljubje v bodoče, to bodi naše stremljenje in hrepenenje, ker bomo samo tako zapustili naši deci orožja, s katerim bo stopila pred Miloša, ko bo prišel čas, kakor so ga nam zapustili naši predniki za današnji dan. Završili smo delo, ki so ga začeli oni, sedaj je treba, da začnemo svoje.

Veselega lica z bakljo v noč! Veselega lica z vero v dan! —on—

K Prešernovemu „Ribiču“. V tej baladi, ki jo je prvič prinesel „Illyrisches Blatt“ 3. marca 1838 v 9. številki, pravijo morska dekleta ribiču: „Kak blizu strelcu stoji lepota, ki zanjo srce ti gori.“ O teh besedah ne piše Luka Pintar nikjer, niti v „Saturah“, niti kje drugje. In vendar so potrebne komentarja.

Razlago za te besede dobimo, če si ogledamo kako karto južnega zvezdnega neba. Na njej so vpodobljene figure živalskega kroga (zodijaka ali ekliptike) in puščica na Strelčevem loku je naperjena prav v sredino Device, torej tistega sozvezdja, v katero je bil ribič tako zamaknjen. Le spomnimo se Prešernovih besed:

„Mlad ribič céle noči veslá,
Visóko na nébi zvézda migljá,
Nevárne mu káže póta morjá.

Več lét mu žárki zvézde lepé
Ljubézen síjejo v mládo sercé,
Mu v pèrsih budíjo číste željé.

Ak káki vihar od déleč pertí,
Ak káki se mórski sòm pervalí,
Ak káko mu bréžno naspróti reží,

Na zvézdo gled'jóč vhití, bo otét;
Mlad ribič od čistiga ógnja vnet,
Po mórji je váрно veslál več lét.“

Sicer je še nekaj zvezd, ki so imenovane po lepih ženskah; a nobena zvezda in nobeno znamenje iz ekliptike nima tolikega pomena za mornarja in za astronomsko navigacijo kakor baš Devica. V začetku Device se namreč nahaja takozvana jesenska točka, to je tista točka nebesnega ravnika, v kateri stopa središče solнца 23. 9. (med navideznim obhodom okrog zemlje) v ravnik (jesenski ekvinokcij). To je čas groznih viharjev in dolgotrajnega deževja, torej takih dogodkov, ki se jih mornarji silno boje.